

**UCHWAŁA NR VII/47/2015
RADY GMINY WIELKIE OCZY**

z dnia 30 lipca 2015 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 332) Rada Gminy Wielkie Oczy uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017, stanowiący Załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wielkie Oczy.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady
Gminy Wielkie Oczy

Antoni Mach

Załącznik do Uchwały Nr VII/47/2015

Rady Gminy Wielkie Oczy

z dnia 30 lipca 2015 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WIELKIE OCZY
NA LATA 2015- 2017**

SPIS TREŚCI

- I. Wprowadzenie ... 2
- II. Diagnoza środowiska i problemu ... 3
- III. Organizacja wsparcia rodziny ... 3
- IV. Gminny system wsparcia rodziny w kryzysie ... 5
- V. Cel główny programu wspierania rodziny ... 6
- VI. Cele szczegółowe ... 6
  - 1. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych ... 6
  - 2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny ... 6
  - 3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny ... 6
  - 4. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących ... 6
  - 5. Dążenie do reintegracji rodzin ... 7
  - 6. Inne formy działania w ramach realizacji celu ... 7
- VII. Adresaci programu ... 7
- VIII. Podmioty realizujące ... 7
- IX. Źródła finansowania Programu ... 7
- X. Ewaluacja programu ... 7
- XI. Sposób monitorowania programu ... 8
- XII. Podsumowanie ... 8

I. WPROWADZENIE

Głównym celem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Na opiekę nad dziećmi i rodziną zwrócono uwagę w odrębnej ustawie, mianowicie : w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ochrona rodziny wykracza zatem poza ustawę o pomocy społecznej, ale wiele świadczeń socjalnych skierowanych do rodzin ma jednak postać zbliżoną do pomocy społecznej. Stosując przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, należy mieć na względzie dobro dziecka.

Rodzina ponieważ jest jednostką usankcjonowaną prawnie, ma więc swoje podstawowe prawa i obowiązki. Wszelkiego rodzaju stosunki prawnorodzinne uregulowane są w Polsce przede wszystkim przez kodeks rodzinny i opiekuńczy. Wyznacza on w sposób dość precyzyjny obowiązki i prawa wszystkich członków rodzin, rodziców jak i ich dzieci. Podstawowym obowiązkiem prawnym każdego z członków rodziny jest współdziałanie dla jej dobra. Obowiązek ten spoczywa przede wszystkim na rodzicach, a z punktu widzenia łączącego ich stosunku wewnątrz - na małżonkach. Dlatego też, każdy z małżonków zobowiązany jest (w miarę swoich możliwości) do zaspokajania potrzeb rodziny. Jednakże należy pamiętać że zaspokajanie tych potrzeb to nie tylko dostarczanie środków do życia, ale także praca we wspólnym gospodarstwie domowym i wychowywanie dzieci.

Obowiązek łożenia na utrzymanie rodziny ciąży nie tylko na rodzicach, ale również na dorosłym lub dorastającym dziecku zamieszkałym z rodzicami, które uzyskuje dochody pomagające w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Można więc stwierdzić, że obowiązek wzajemnego wspierania się rodziców i dzieci jest także obowiązkiem prawnym. Nie sposób w tym miejscu precyzyjnie określić, na czym obowiązek ten polega. Na pewno jednak nie sprowadza się tylko do kwestii materialnych. Pamiętać trzeba także, że pozycja wszystkich członków w rodzinie jest równa. Skoro zaś nie jest równa, to poza obowiązkami i prawami, które mają wszyscy członkowie rodziny przez sam fakt, iż są nimi swoiste obowiązki mają tak rodzice jak i dzieci.

Dzieci do 18 roku życia podlegają władzy rodzicielskiej. Wykonywanie tej władzy (wykonywanie zgodnie z dobrem dziecka i interesem społecznym), jest nie tylko prawem, ale i obowiązkiem prawnym rodziców. W konsekwencji dziecko ma obowiązek poddać się pieczy rodziców, tj. wykonywać polecenia każdego z nich. Jeżeli dziecko zamieszkuje u rodziców po 18 roku życia i pozostaje z nim we wspólnym gospodarstwie domowym, ma obowiązek przestrzegać porządku ustalonego przez rodziców. Szczególnego jednak rodzaju obowiązki ciąży na rodzicach. Między innymi należy tu obowiązek wykonywania władzy rodzicielskiej.

Władza ta, nie tylko ma możliwość narzucania własnej woli. To także obowiązek kierowania postępowaniem dzieci i odpowiedzialność za skutki podjętych wobec nich decyzji. Rodzice mają również obowiązek sprawować pieczęć nad osobą dziecka, co w praktyce oznacza nie tylko zapewnienie mu warunków egzystencji, materialnej (żywienie, ubieranie itp.), ale także dbać o jego rozwój i chronić przed niebezpieczeństwami. Wreszcie rodzice są zobligowani do prawnego reprezentowania dziecka. Obowiązek ten sprowadza się do tego, że rodzice jako ustawowi przedstawiciele zastępują dziecko przy czynnościach prawnych podejmowanych w jego imieniu i na jego rzecz, np. dokonując zakupów w imieniu dziecka z jego majątku.

Rozpatrując temat rodziny jako podstawowej jednostki społecznej, należy spojrzeć na nią przez pryzmat zmian zachodzących w ostatnich czasach. Ważne jest, aby obserwować tendencje pojawiające się w społeczeństwie, gdyż to one za kilka lat będą decydowały o profilu społeczeństwa. Na początku można przyjrzeć się rodzinom w Unii Europejskiej. Pierwszą zasadniczą zmianą jaka zaszła w krajach unijnych po utworzeniu zjednoczonej Europy jest spadek liczby ludności i starzenie się społeczeństwa.

Zgodnie art. 8 przywołanej wyżej Ustawy - Wójt zapewnia wsparcie rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, która polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienia roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,

- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

II. DIAGNOZA ŚRODOWISKA I PROBLEMU

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny - jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy w Wielkich Oczach, działających na rzecz dziecka i rodziny.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014
Liczba mieszkańców na terenie gminy Wielkie Oczy	3943	3936
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	114 525 - osób w rodzinach	113 460 - osób w rodzinach
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	343	354
Liczba rodzin korzystająca z dodatku mieszkaniowego	15	14
Liczba dzieci zamieszkujących w Gminie Wielkie Oczy w wieku 0 -18	9	9
Liczba dzieci z terenu Gminy Wielkie Oczy, umieszczonych w pieczy zastępczej	2	3
Liczba rodzin zastępczych, zamieszkujących na terenie Gminy Wielkie Oczy	1	1
- w tym dzieci z naszej gminy	0	0

Z powyższych danych wynika, że liczba mieszkańców gminy w roku 2014 zmniejszyła się o 9 osób w stosunku do roku 2013. Liczba mieszkańców ubiegających się o pomoc społeczną - zmniejszyła się o 1 rodzinę w roku 2014. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych w stosunku do roku 2013 - wzrosła o 11 rodzin. Pomoc w formie dodatku - nie uległa zmianie.

Ilość dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej w stosunku do roku 2013- wzrosła o 1 dziecko. Wszystkie dzieci (3), są umieszczone w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2013 – 2014 r. to najczęściej bezrobocie, niepełnosprawność i choroba.

III. ORGANIZACJA WSPARCIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Ustawa również dokonuje podziału kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami, który przedstawia się następująco:

Gmina	Powiat	Samorząd województwa
- Profilaktyka - Wspieranie rodziny	- Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna - Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków - Adopcja	
- Asystent rodziny - Placówki wsparcia dziennego, - Rodziny wspierające, - Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	- Rodziny zastępcze i Rodzinne Domy Dziecka - Placówki opiekuńczo-wychowawcze, - Usamodzielnienie, - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej (koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej),	- Ośrodek Adopcyjny

Nowym zadaniem ustawowym dla gminy, jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną.

W Gminie Wielkie Oczy od dnia 01.04.2015 r. zatrudniony jest 1 asystent rodziny, w pełnym wymiarze czasu pracy, (mający charakter zadaniowy), który współpracuje z 8 rodzinami.

Asystent rodziny zajmuje się są rodzinami niewydolnymi wychowawczo, z zaburzonymi relacjami rodzinnymi, mającymi trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta rodziny jest, osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcia działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodziny, służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Aby efektywnie wypełnić swoje zadania, asystent rodziny musi mieć możliwość współpracy z całą infrastrukturą społeczną w gminie, a także możliwość szerokich konsultacji swoich działań ze specjalistami różnych dziedzin, których pomoc przy wykonywaniu zadań jest niezbędna.

Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności, osoba pełniąca tę funkcję, dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin: mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych.

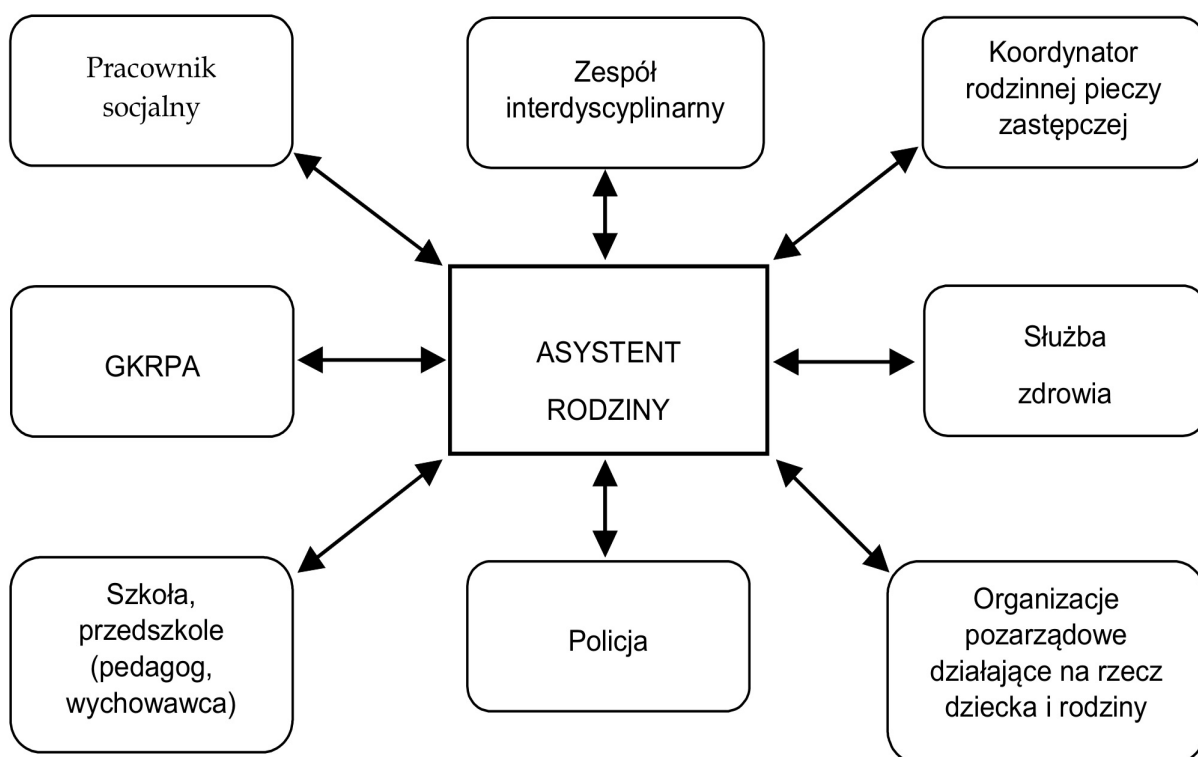
Pomaga również w rozwiązywaniu problemów psychologicznych podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych problemów w grupie rówieśniczej itp). Do jego zadań należy też; motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowanie nauki, pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły lub kursów zawodowych, przełamywaniu kompleksów i ewentualnych kryzysów wynikających z trudności i niepowodzeń w nauce.

Asystent rodziny zachęca bezrobotnych do podjęcia pracy i wspiera ich w pierwszych miesiącach zatrudnienia. Intensywna praca asystenta z rodziną będzie realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez Sąd - dziecka poza rodziną (aktualnie obydwie matki dzieci umieszczonych poza rodziną, przebywają poza granicami kraju). Asystent rodziny powinien aktywnie uczestniczyć w działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, w rodzinnym domu dziecka, albo w placówce opiekuńczo – wychowawczej, gmina właściwa na miejsce zamieszkania dziecka gmina ponosi takie wydatki jak:

- 10% wydatków za opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków za opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków za opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

IV. GMINNY SYSTEM WSPARCIA RODZINY W KRYZYSIE

ANALIZA SWOT - LOKALNEGO SYSTEMU WPIERANIA RODZINY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wielkie Oczy na lata 2008 -2015 - Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego - Funkcjonowanie na terenie powiatu lubaczowskiego - Placówki Opiekuńczo - Wychowawczej - Baza instytucji wspierająca rodzinę (OPS, Policja, Sąd, PCPR , organizacje pozarządowe - Funkcjonowanie placówek służby zdrowia - Funkcjonowanie placówek oświatowych na terenie gminy - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację zawodową i społeczną osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Zatrudnienie asystenta rodziny (pomoc rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wysoki poziom bezrobocia - Wysoki wskaźnik ubóstwa - Brak żłobka na terenie gminy, krótki czas pracy przedszkoli - Ograniczone środki finansowe z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę - Wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego na realizację zadań - Brak placówek dziennego wsparcia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Polityka państwa przyjazna rodzinom - Zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin dysfunkcyjnych - Edukacja rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozpad więzi rodzinnych, międzypokoleniowych, „ pęd życia” -Wzrost kosztów utrzymania rodziny - Rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc,

<p>- Zwiększenie środków finansowych w obszarze pomocy społecznej na pracę z rodziną.</p>	<p>alkoholizm, narkomania) - Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy” - Ograniczone środki finansowe na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - Zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców. - Wzrastająca liczba rozwodów u rodziców z dziećmi .</p>
---	--

V. CEL GŁÓWNY PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

VI. CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:

- a) wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
- b) pracę socjalną polegającą na rozpoznaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, w środowisku szkolnym, rówieśniczym,
- c) konsultacje ze specjalistami, w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcyjność rodziny.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez:

- a) objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych i gimnazjum
- b) monitorowanie zagrożeń dot. sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówkami służby zdrowia
- c) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej, między innymi poprzez przyznawanie zasiłków.

3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny, zapewnienie jej specjalistycznego poradnictwa i wsparcia poprzez:

- a) umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania, bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę,
- b) umożliwienie dzieciom z rodzin przeżywającym trudności korzystania z pomocy pedagoga, konsultacji specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego,
- c) pomoc rodzinom w dostępie do poradnictwa prawnego w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.

4. Zapobieganie powstaniu sytuacji kryzysowych, wymagających interwencji oraz rozwiązywania już istniejących poprzez:

- a) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień i współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podjęcie terapii dla ofiar przemocy domowej, współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym d/s przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- b) angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach, rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy.

c) angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców, w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo- wychowawczych, wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczenia wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich.

d) współpraca z podmiotami , instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności , ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy w Rodzinie, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym.

e) systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną, w tym z placówkami służby zdrowia.

5. Dążenie do reintegracji rodzin

a) pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny.

6. Inne formy działania w ramach realizacji celu:

- a) systematyczna współpraca instytucji i organizacji działających w obszarze pomocy społecznej.
- b) upowszechnianie informacji o instytucjach, świadczących specjalistyczne poradnictwo.
- c) wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę pracowników socjalnych oraz w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.
- d) edukacja rodzin zagrożonych dysfunkcją.

VII. ADRESACI PROGRAMU:

Rodziny wychowujące dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Wielkie Oczy, mające problemy w sferze opiekuńczo – wychowawczej, a szczególnie te rodziny, których dzieci zagrożone są umieszczeniem w pieczy zastępczej, bądź takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska.

VIII. PODMIOTY REALIZUJĄCE

- a) gmina oraz jednostki organizacyjne gminy,
- b) instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny.
- c) organizacje pozarządowe.

IX. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA PROGRAMU

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015–2017 odbywać się w ramach środków pochodzących z budżetu Gminy Wielkie Oczy, dotacji , oraz środków pozyskanych z innych źródeł.

X. EWALUACJA PROGRAMU:

Koordinatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 - jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wielkich Oczach.

Ewaluacja programu odbywać się będzie poprzez: sporządzanie rocznego sprawozdania w zakresie wszystkich opisanych w niniejszym Programie działań w danym roku obowiązywania programu. Sprawozdanie z realizacji Programu w danym roku, przedłożone zostanie w terminie do 31 marca każdego następnego roku Wójtowi Gminy w Wielkich Oczach, wraz z wnioskami i potrzebami związanymi z realizacją zadań.

XI. SPOSÓB MONITOROWANIA PROGRAMU :

Monitorowanie programu dokonywane będzie poprzez analizę następujących danych.

1. Ilość interwencji kryzysowych.
2. Liczba rodzin niewydolnych wychowawczo i opiekuńczo.
3. Liczba rodzin doświadczonych przemocą.
4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, w tym liczba rodzin z dziećmi.
5. Liczba dzieci umieszczona w placówkach opiekuńczo -wychowawczych i pieczy zastępczej.
6. Kwota wydatkowana na koszty pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo -wychowawczych.
7. Kwota wydatkowana na pomoc społeczną skierowana do rodzin wychowujących dzieci.

XII. PODSUMOWANIE

Najważniejszymi zadaniami Gminnego Programu Wspierania Rodziny - będzie utrzymanie dziecka w rodzinie, zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju, kształtowanie właściwych wartości, norm, w procesie wychowania. W przypadku, gdy znajduje się ono w pieczy zastępczej - umożliwienie mu powrotu do rodziny naturalnej.

Działania wspierające rodziny odnoszą pozytywne skutki tylko wtedy, gdy są prawidłowo rozpoznane i mają charakter profilaktyczny i ochronny.

Skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich, może być osiągnięta poprzez współpracę wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemem w rodzinie na poziomie gminy.